

YURT DIŞI YATIRIMLAR AVUSTRALYA ÜLKE PROFİLİ RAPORU

Melburn Ticaret Ataőeliđi, Sidney Ticaret Ataőeliđi
Temmuz 2023

YURTDIŞI YATIRIMLAR ÜLKE PROFİLİ

A. AVUSTRALYA'NIN İŐ ORTAMI

1. İŐ Ortamı

a. İŐ Ortamına İlişkin Genel Göstergeler

Dünya Bankası'nın her yıl yayınladığı İŐ Yapma Kolaylığı Endeksi verilerine göre Avustralya, araŐtırmaya konu 190 ulusal ekonomi içerisinde 2020 yılında 14. sırada bulunmaktadır. Söz konusu araştırma bağlamında yüksek gelirli ülkeler kategorisinde yer alan Avustralya, yeni işletme kurma endeksinde ise 7. sırada yer almaktadır. Dünya Bankası tarafından 16 Eylül 2021 tarihinde yapılan ve tam metni <https://www.worldbank.org/en/news/statement/2021/09/16/world-bank-group-to-discontinue-doing-business-report> adresinde yer alan açıklamada, her yıl yayınlanan Doing Business raporların yayınlanmasının durdurulduğu duyurulmuŐtur. Dünya Bankasınınca en son yayınlanan *Doing Business 2020* raporunda yer alan Avustralya iş ortamına ilişkin genel göstergeler aşağıda sunulmaktadır:

KONULAR	2019 Sıralaması	2020 Sıralaması	Değışim
Yeni işletme kurma	7	7	-
İnşaat izni alma	9	11	-2
Elektrik enerjisine erişim	52	62	-10
Mülk edinilmesi ve kaydı	50	42	+8
Kredi alma	8	4	+4
Küçük yatırımcıyı koruma	64	57	-7
Vergi ödeme	26	28	-2
Sınır aşırı ticaret yapma	103	106	-3
Sözleşmelerin bağlayıcılığı	5	6	-1
İflas çözümlemesi	20	20	-

b. Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

Avustralya'da ticari faaliyetler, şahıs (sole proprietorship), ortaklık (partnership), ortak girişim (joint venture), tröst (trust) ya da Şirket (company) kurarak yapılabilir. Avustralya'da Şirket kurmaya ilişkin temel esaslar Şirketler Kanunu'nda (1989) yer almaktadır. Bu kanun hükümleri çerçevesinde, Avustralya'da faaliyet gösteren bütün Şirketlerin kayıtları, Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırım Komisyonu (ASIC-Australian Securities and Investment Commission) tarafından bir bilgisayar sistemi içerisinde toplanarak takip edilmektedir.

İşletme kurmak için yapılması gereken işlemler	İşlem süresi	Maliyet
Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırımlar Komisyonu'na (Australian Securities and Investment Commission, ASIC) ASIC Form 201 numaralı "Application for Registration as an Australian Company" dilekçe ile başvurulması ve Şirket Statüsü (Certificate of Incorporation) ile Şirket Numarası (Australian Company Number, ACN) alınması gerekmektedir.	1 işgünü	538 AUD
Yabancı firmalar Avustralya'da şube açabilmektedirler. Eğer yabancı bir firma Avustralya'da şube açmak isterse, Şirketler Kanunu (the Corporations Act) çerçevesinde yabancı şirket (foreign company) olarak tescil işlemini gerçekleştirmekle mükelleftir. Bahse konu işlem için, firmanın faaliyet gösterdiği ülkedeki Şirket Statüsü ve diğer ilgili belgelerin onaylı kopyaları ile birlikte, başvuru formu (Form 402, Corporations Act 2001) doldurularak Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırımlar Komisyonu'na (ASIC) müracaat edilmesi gerekmektedir. Avustralya'da şube açan yabancı firmaların kayıtlı ofislerinin Avustralya'da bulunması ve en az bir yerel yönetici tahsis edilmesi zorunludur. Tescil işleminin tamamlanmasını müteakip, yabancı firmaya Avustralya Kayıtlı Kurum Numarası (Australian Registered Body Number, ABRN) tahsis edilmektedir.	1 işgünü	538 AUD
Avustralya Vergi İdaresi'nden (Australian Tax Office, ATO) Vergi Numarası (Australian Business Number, ABN) alınması gerekmektedir.	İnternet üzerinden başvuru yapılabilmekte ve 14 gün içerisinde gönderilmekte	Yok

Avustralya yasalarına göre, ticari şirketler kendi adına varlıklarını tutabilen ayrı tüzel kişiliklerdir ve kendi yükümlülüklerinden sorumludur. Avustralya'da özel (proprietary) ve halka açık (public) olmak üzere iki şirket türü bulunmaktadır. Halka açık şirketler Avustralya Menkul Kıymetler Borsası'na (the Australian Securities Exchange) kote olabilmektedir. Özel şirketlerin Avustralya içerisinde kayıtlı ofisinin olması gerekmektedir. Özetle, pay sahiplerinin ikametine ve minimum sermaye miktarına ilişkin bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Yabancı firmalar Avustralya'da şube açabilmektedirler. Eğer yabancı bir firma Avustralya'da şube açmak isterse, Şirketler Kanunu (the Corporations Act) çerçevesinde yabancı şirket (foreign company) olarak tescil işlemini gerçekleştirmekle mükelleftir. Bahse konu işlem için, firmanın faaliyet gösterdiği ülkedeki Şirket Statüsü ve diğer ilgili belgelerin onaylı kopyaları ile, Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırımlar Komisyonu'na ilgili başvuru formunu (Form 402, Corporations Act 2001) doldurarak müracaat etmeleri gerekmektedir. Avustralya'da şube açan yabancı firmaların kayıtlı ofislerinin Avustralya'da bulunması ve en az bir yerel yönetici tahsis edilmesi şarta bağlanmıştır. Tescil işleminin tamamlanmasını müteakip, yabancı firmaya Avustralya Kayıtlı Kurum Numarası (Australian Registered Body Number, ABRN) tahsis edilmektedir. Şubenin Avustralya'da faaliyete geçmesini müteakip, şube yetkilisi yabancı şirketin yıllık hesaplarını beyan etmek ve diğer raporlama sorumluluklarını yerine getirmekle mükelleftir. Konu ile ilgili detaylı bilgilere <https://asic.gov.au/for-business/registering-a-company/steps-to-register-a-company/foreign-companies/> adresinden ulaşılması mümkündür.

Yabancı yatırımcıların Avustralya'da mevcut şirketlere ortak olmaları veya kendi şirketlerini kurması kolaydır. Yabancı bir şirketin çeşitli şirket türleri arasından seçim yapma imkanı bulunmaktadır. Avustralya Şirketler Kanunu'na göre hükmi şahsiyet, otomatik olarak bir Avustralya şirketi olarak kaydedilebilmektedir. Böylece, Avustralya genelinde iş yapabilmek imkânı elde edilmekte olup, eyaletler ile bölgelerde ayrıca kayıt olmalarına gerek

bulunmamaktadır. Avustralya’da faaliyette bulunacak şirketler muhasebe, mali dokümanlar, yıllık gelirler, genel kurul denetimleri ve kamuya açık kayıtlı ofis bulundurma konuları bakımından Şirketler Kanunu’na uymak zorundadırlar.

Yabancı şirketin, tamamen kendisinin sahibi olduğu ve hisse senedi çıkartmak istemediği bir yan-şirket kurmak istemesi halinde, en uygun şekil bir adi şirket kurmaktır. Zira adi şirket kuruluşunda uygulanan mevzuat daha basittir ve kuruluş maliyeti halka açık bir şirketten daha düşüktür. Ayrıca, bu şirket her an halka açık bir hale dönüştürülebilir. Ancak, bütün kolaylığa rağmen her zaman hukuki ve mali bir uzmanın yardımlarından yararlanmakta fayda görülmektedir.

Yabancı şirketler, Avustralya’da bağlı ortaklık (subsidiary) da kurabilmektedir. Bu amaçla yeni bir şirket kurulabileceği gibi, Avustralyalı bir şirketin satın alınması da mümkündür.

Yabancı şirketler Avustralya’da temsilcilik de açabilmektedir ancak temsilciliklerin ticari faaliyette bulunmaları mümkün değildir. Temsilcilik ofislerinin faaliyetleri, ticari nitelikte olmayan tanıtım ve reklam gibi faaliyetleri gerçekleştirmek ve irtibat bürosu olarak hizmet vermek ile sınırlandırılmıştır.

Yabancı şirketler de dahil olmak üzere, Avustralya’da faaliyet gösteren şirketler ticari faaliyetlerine son verseler dahi şirket feshedilmedikçe şirket tescilleri ASIC’de kayıtlı kalmaya devam etmektedir. Bu durumda, yıllık denetleme ücretinin ödenmesi dâhil olmak üzere ticari faaliyetini sonlandıran şirketler yasal gerekliliklere tabi olmaya devam etmektedirler. Şirketin feshi ise ancak Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırımlar Komisyonu’na yapılacak fesih başvurusu ile gerçekleşmektedir ve bahse konu işlem sonrası şirketin varlığı sona ermektedir. Konu ile ilgili detaylı bilgilere <https://asic.gov.au/for-business/closing-your-company/> adresinden ulaşılması mümkündür.

Avustralya’da şirket kurmaya ilişkin temel esaslar Şirketler Kanunu’nda (1989) yer almaktadır. Bu kanun hükümleri çerçevesinde, Avustralya’da faaliyet gösteren bütün şirketlerin kayıtları, Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırım Komisyonu (ASIC-Australian Securities and Investment Commission) tarafından tutulmaktadır.

Avustralya’da herhangi bir eyalet içerisinde firma kaydını gerçekleştiren yabancı şirketler diğer bütün eyalet ve bölgelerde de ticari faaliyetlerini gerçekleştirebilirler. Birçok yabancı menşeli şirket, Avustralya’da kurulmuş iştirakleri üzerinden faaliyette bulunmaktadır. Bu iştirakler hem sınırlı sorumluluğa hem de ayrı bir hukuki statüye sahiptirler.

Avustralya’da bir şirket, Avustralya Menkul Kıymetler Borsası’na kayıtlı olup halka açık bir şirket (public) olabilir veya sınırlı hisseli bir “proprietary” şirket (halka açık olmayan şirket) olabilir. Avustralya’da faaliyet göstermek isteyen yabancı şirketler, ASIC’a yabancı şirket olarak kayıt yaptırmakla yükümlüdürler. Yabancı şirket olarak kayıt yaptırmada aranılan şartlar aşağıda listelenmektedir:

- Bildirim yapılabilmesi için yerel temsilcinin (kişi ya da şirket) atanması,
- Avustralya’da kayıtlı şirket ofisinin belirlenmesi,
- Şirket tüzüğü’nün son değişikliklerle birlikte güncel halinin ibrazı,
- Şirket ticaret sicilinin güncel halinin ibrazı,
- Şirket yöneticilerinin listesinin bildirilmesi, eğer Avustralya’da yerleşik olan var ise bu kişi ile yapılmış memorandumun başvuruya eklenmesi.

Avustralya dışında yaşayanların Avustralya'da şirket kurması durumunda en az bir şirket yöneticisi ya da şirket sekreterinin Avustralya'da ikamet etmesi zorunludur. Halka açık şirketlerde ise en az iki şirket yöneticisinin Avustralya'da ikamet etmesi zorunluluğu vardır.

Avustralya'daki her şirketin kanunen defter tutma zorunluluğu vardır.

Şirket faaliyete geçtikten sonra uyması gereken ilave yükümlülükler ise şu şekildedir:

- Şirketin kayıtlı ofisinin iş saatleri içerisinde açık olması,
- Şirket isminin görülebilir şekilde belirtilmesi,
- Şirket isminin ve ARBN numarasının tüm halka açık dokümanlarda belirtilmesi,
- Yerel bir çalışan kullanılmaya devam edilmesi,
- Yıllık finansal raporların ASIC'a sunulması,
- Kayıtların güncel tutulması

c. Vergi Uygulamaları

Avustralya'nın gelir vergisi sistemi Gelir Vergisi Değerlendirme Kanunu (The Income Tax Assessment Act 1936 and 1997) ve Vergilendirme Yönetimi Kanunu (The Taxation Administration Act 1953) ile kurulmuş rejime tabidir. Avustralya'da mal ve hizmetlere ilişkin vergi sistemi ise Katma Değer Vergisi Kanunu (Goods and Services Tax Act 1999) ile düzenlenmiştir.

Avustralya'da vergi sistemini yönetmek ile yetkili kurum Avustralya Vergi İdaresi'dir (Australian Taxation Office, ATO). ATO aynı zamanda Avustralya'nın federal vergi sisteminin idaresinden sorumlu kurum olarak Avustralya Hükümeti için birincil vergi toplama kuruluşudur. ATO, şirketlerin yıllık vergi denetim sürecini yönetmenin yanı sıra rastgele örnekleme usulüyle seçilmiş bireylerin ve şirketlerin vergi denetimlerini de gerçekleştirmektedir.

Diğer taraftan ATO, federal vergi sisteminin ve emeklilik sisteminin oluşturulmasında Hazine Bakanlığına da yardımcı olmaktadır.

Avustralya'da şirketler vergisine ilişkin yürürlükte olan rejime göre, bir şirketin Avustralya kurumlar vergisi sistemine tabi olabilmesi aşağıdaki koşullara bağlıdır:

- Firmanın tüzel kişiliğinin Avustralya'da bulunması
- Tüzel kişiliği Avustralya'da olmamakla birlikte ya firma yönetiminin Avustralya'da bulunması ya da hisse sahiplerinin ekseri çoğunluğunun Avustralya'da mukim olması.

2017-2018 mali yılından itibaren geçerli olmak üzere yıllık cirosu 25 milyon AUD'nin altındaki firmalar için %27,5 oranında kurumlar vergisi uygulaması yürürlüğe girmiş, daha sonra 2018-2019 mali yılından itibaren uygulanmak üzere yıllık ciro limiti 50 milyon AUD'ye yükseltilmiştir. 2020-2021 mali yılında 50 milyon AUD yıllık ciroya kadar matrahlar için kurumlar vergisi %26 olarak, 50 milyon AUD üzerinde cirosu olan şirketlere ise %30 olarak uygulanmıştır. 2021-2022 mali yılında ise 50 milyon AUD altında cirosu olan firmalara uygulanacak kurumlar vergisi oranı %25'e düşürülmüştür. Konuya ilişkin detaylı bilgi Avustralya Vergi İdaresi'nin <https://www.ato.gov.au/Rates/Changes-to-company-tax-rates/> adresli sayfasında yer almaktadır.

Avustralya'da Sermaye Geliri Vergisi (Capital gains tax) de yürürlükte bulunmaktadır ve Avustralya'da yerleşik bir şirket tarafından tutulan sermaye varlıkları, genel kurumlar vergisi oranında vergiye tabidir.

Diğer taraftan, Avustralya'da ülkede yerleşik olanlar ve yabancılar için farklı kademeli gelir vergisi oranları uygulanmaktadır. Avustralya vatandaşı ve daimi oturma izni olan yerleşiklere 2022-2023 mali yılında uygulanan efektif vergi oranları aşağıda sunulmaktadır:

- Yıllık gelir toplamı 0-18.200 AUD arasında olanlar:
Vergiden muaf
- Yıllık gelir toplamı 18.201-45.000 Avustralya doları arasında olanlar:
18.200 AUD üzerindeki her 1 AUD için 19 cent (% 19)
- Yıllık gelir toplamı 45.001-120.000 AUD arasında olanlar:
5.092 AUD artı 45.000 AUD üzerindeki her 1 AUD için 32,5 cent (% 32,5),
- Yıllık gelir toplamı 120.001-180.000 Avustralya doları arasında olanlar:
29.467 AUD artı 120.000 AUD üzerindeki her 1 AUD için 37 cent (% 37),
- Yıllık gelir toplamı 180.001 Avustralya doları ve üzerinde olanlar:
51.667 AUD artı 180.000 AUD üzerindeki her 1 AUD için 45 cent (% 45)

Avustralya'da gelir vergisi ödemekle mükellef yabancılar uygulanan kademeli gelir vergisi oranları da aşağıda yer almaktadır:

- Yıllık gelir toplamı 0-120.000 AUD arasında olanlar:
Bildirilen gelir tutarının % 32,5'i
- Yıllık gelir toplamı 120.001-180.000 AUD arasında olanlar:
39.000 AUD artı 120.000 AUD üzerindeki her 1 AUD için 37 cent (% 37),
- Yıllık gelir toplamı 180.000 AUD üzerinde olanlar:
61.200 AUD artı 180.000 AUD üzerindeki her 1 AUD için 45 cent (% 45),

Konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler Avustralya Vergi İdaresi'nin www.ato.gov.au adresli internet sitesinden temin edilebilmektedir.

Avustralya'da hâlihazırda uygulanan **GST** (Goods and Services Tax) oranı (Türkiye'deki KDV'ye yakın bir vergi) ise % 10 düzeyinde olup, detayları Avustralya Vergi İdaresi'nin <https://www.ato.gov.au/business/gst/> adresinde yer almaktadır.

Avustralya'da vergi beyannamelerinde **standart mali yıl** 1 Temmuz - 30 Haziran arasındaki 12 ayı kapsamaktadır. Ancak, ATO'nun onayı ile başka tarihte biten hesap dönemleri için beyanname verme olanağı bulunmakta ise de genel olarak yabancı firmalara mevcut mali yıl esas alınarak işlem yapılmaktadır.

Avustralya'da hem şirketler hem de bireyler için vergiye tabi gelir miktarı, beyan edilen gelir miktarından ilgili mevzuat ile izin verilen kesintiler düşülerek hesaplanır. Bahse konu kesintiler, ticari faaliyetin icrasına ilişkin yapılan masrafları, değer kaybeden varlıklar için sermaye ödenekleri şeklinde nitelenen amortismanı ve geçmiş yıllardaki vergi kayıplarını kapsamaktadır. Detaylı bilgi <https://www.ato.gov.au/Business/Income-and-deductions-for-business/Deductions/> adresinde bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Türkiye ile Avustralya arasında 28 Nisan 2010 tarihinde Ankara'da imzalanan Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması da 21 Mayıs 2013 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Avustralya'da uygulanan diğer vergi türlerine bakıldığında, en yaygın uygulanan vergi türlerinden birinin **gümrük vergisi** olduğu görülmektedir. Gümrük vergisi, Avustralya'ya ithal edilen pek çok ürüne %5 oranında uygulanmaktadır. %10 düzeyindeki katma değer vergisi ithal edilen ürünlere de uygulanmaktadır. Güncel gümrük vergisi oranları <https://www.abf.gov.au/importing-exporting-and-manufacturing/tariff-classification/current-tariff/schedule-3> adresinde yer almaktadır.

Bir diğer vergi türü ise, eyalet düzeyinde vergiden muaf tutarın üzerindeki gelire uygulanan **bordro vergisi**dir (payroll tax, <https://www.payrolltax.gov.au/>). Bu verginin oranı eyalet ve bölgeler arasında farklılık göstermekte olup, efektif vergi oranları % 0 - %6,85 arasında değişmektedir. Eyalet/bölge düzeyinde uygulanan ve oranı eyalet/bölgeden eyalete/bölgeye farklılık göstermekte olan bir diğer vergi türü de **damga vergisi**dir (<https://www.business.gov.au/finance/taxation/stamp-duty>). Yine eyalet hükümetlerince, arazinin niteliği ve değerine göre de değişen oranlarda hesaplanan **arazi vergisi** (<https://www.business.gov.au/finance/taxation/taxes-on-your-property>) de bulunmaktadır. Personel istihdam eden işletmelerin ödemekle yükümlü olduğu bir diğer vergi türü ise, personelin özel aracını iş amaçlı kullanması, personel tarafından ödenen park yeri ücretleri ve özel sağlık sigortası gibi harcamalara ilişkin toplanan ücret dışı hak vergisidir (fringe benefits tax, <https://www.business.gov.au/registrations/register-for-taxes/register-for-fringe-benefits-tax-fbt>).

d. Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Avustralya'da, sosyal güvenlik sistemi emeklilik (superannuation) dışında primsiz olup, bütün yardımlar devletçe karşılanmaktadır. Sağlık hizmetleri de bu çerçevede devlet (Medicare) tarafından sağlanmaktadır.

Sosyal güvenlik, Federal Hükümetin sorumluluğunda olup, Sosyal Hizmetler Bakanlığı (<https://www.dss.gov.au>) tarafından yürütülmektedir. Bakanlık sosyal güvenlik hizmetini, emeklilik ve sağlık gibi bir kısım alanlar dışında eyaletlerde bağlı kuruluşu olarak kurulan Services Australia (<https://www.servicesaustralia.gov.au/>) altında yer alan "Centrelink" birimi aracılığıyla yürütmektedir. Centrelink, kişilere bir merkezden sosyal güvenlik ödemeleri hakkında bilgi ve yardım sağlayan ve iş bulmalarına yardımcı olan bir devlet kuruluşudur. Avustralya sosyal güvenlik sisteminin dört temel özelliği bulunmaktadır:

- Sosyal güvenlik yardım ve hizmetleri, ülkede daimi ikamet hakkı olan herkesi kapsamaktadır.
- Sosyal güvenlik aylık ve ödeneklerinin miktarı, ilgilinin Avustralya'da veya Avustralya dışında başka bir ülke veya ülkelerden elde ettiği gelirlerin miktarı ve/veya sahip olduğu malvarlıklarının değeri dikkate alınarak tespit edilmektedir. Bu tür gelir ve malvarlıklarının belirli bir düzeyi aşması halinde aylık ve ödemelerin miktarı azaltılmakta ve belli bir üst sınırı aşması halinde ise tamamen kesilmektedir.
- Bazı sosyal güvenlik ödenekleri için öngörülen sürelerin hesaplanmasında, ilgilinin Avustralya'da ikamet ettiği süre göz önüne alınmaktadır.

Sosyal Güvenlik Yasasında öngörülen sosyal güvenlik yardım ve hizmetleri; Yaşlılık aylığı, Maluliyet Destek Aylığı, Dul Aylığı, Hastalık Ödeneği, Aile Yardımı, Analık Ödeneği başta olmak üzere çok çeşitli kalemlerden oluşmaktadır.

Sosyal güvenliğin bir başka boyutu da, emeklilik (superannuation) konusudur. Bir iş sahibi olup, yanında eleman çalıştıran herkesin emeklilik ile ilgili yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu kapsamda işveren ve çalışan kişi tanımları yapılmış, ödenmesi gereken prim miktarı belirlenmiştir. Buna göre, belirli bazı istisnaların dışında, işverenin ödemesi gereken prim miktarı hesaplanmakta ve bunun ödenmemesinin ciddi cezai yaptırımları bulunmaktadır. Bunun oranı ücretin minimum %9,5'i olup, bu kesintinin işveren tarafından yatırılması gerekmektedir. Bu oranın 1 Temmuz 2022 tarihinden itibaren %10'a yükseltileceği açıklanmıştır.

Avustralya vatandaşı olmamakla birlikte, Avustralya'da devamlı ikamet izni bulunanlar için de bu ödemenin yapılması gerekmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi Avustralya Vergi İdaresi'ne ait <https://www.ato.gov.au/Super/> adresli internet sitesinde yer almaktadır.

Öte yandan çalışanların hastalık, kaza gibi durumlarla karşılaşmaları halinde mağduriyetlerini önlemek amacı ile "Workcover" olarak nitelendirilen bir uygulama bulunmakta olup, bu konudaki düzenlemeler eyalet hükümetlerince yürütülmektedir.

2. Potansiyel Yatırım Alanları

Avustralya'da siyasi ve ekonomik istikrarın bulunması, fikri mülkiyet haklarının yakın takip edilmekte olması, kişi başı gelirin yüksek olması, gerek yerli gerekse yabancı sermayenin ülkede yatırım yapmasını teşvik eden bir ortam sunmaktadır. IMF verilerine göre Avustralya, 1991 yılından itibaren kesintisiz ekonomik büyüme gösteren nadir gelişmiş bir ülkedir. Yüksek nitelikli işgücü, iyi lojistik ve ulaşım altyapısı ile girişimci dostu bir yatırım ortamı bulunmaktadır. Bununla birlikte, Avustralya'da tasarruf miktarının ekonomik büyümenin arzu edilen seviyede geliştirilmesi için yeterli olmaması nedeniyle ülkeye yapılacak dış yatırımlara da ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu çerçevede, Avustralya, ulusal güvenliğe hanel getirmedeği, belirli stratejik sektörlerde uzun dönemli menfaatleri zedelediği sürece sermaye girişini teşvik etmektedir. Yabancı sermayenin ülkeye yeni teknoloji getirmesi, istihdama, ekonomik büyümeye, yurt içi sermaye oluşumuna katkısı ve yararları dikkate alınmakla birlikte, belirli sektörlerde Avustralya aktiflerinin yabancılarda bulunmasının olası mahzurları da değerlendirmeye alınmaktadır.

Avustralya'nın havaalanları, bankacılık, mesken amaçlı gayrimenkul, telekomünikasyon, sivil havacılık ve deniz taşımacılığı gibi hassas sektörlerinde yabancı sermaye yatırımlarında kısıtlamaları bulunmaktadır. (Bu konuda ilerleyen bölümlerde ayrıntılı bilgiler verilecektir.) Bu çerçevede, bir denge kurulmasına çalışılarak, yabancı sermaye girişinde çok kısıtlayıcı olmayan bir izin mekanizması çalıştırılmaktadır.

Yabancı sermaye yatırımlarından izne tabi olanlar Yabancı Yatırım İnceleme Kurulu (Foreign Investment Review Board, FIRB) tarafından incelenmekte ve nihai olarak Hazine Bakanlığı'nın onayına sunulmaktadır. Kurul yabancı yatırım tekliflerini esas olarak Avustralya mevzuatı ve hükümetin yatırım politikasına uygunluğu bakımından değerlendirmektedir.

Görevleri arasında Avustralya'ya yabancı yatırımı teşvik etmek de bulunan ve Avustralya Federal Hükümeti'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Australian Trade Commission

(AUSTRADE), aşağıda listelenen sekiz sektörü stratejik öneme sahip sektörler olarak belirlemiş bulunmakta olup,

- Tarım sanayii ve ticareti (agribusiness) ile gıda sektörü
- Büyük altyapı yatırımları
- Doğal kaynaklar ve enerji
- Savunma, ileri sanayi ve uzay
- Döngüsel ekonomi
- Dijital teknolojiler
- Sağlık

konuyla ilgili detaylı bilgi anılan kurumun <https://www.austrade.gov.au/International/Invest/Opportunities> adresli sayfasında yer almaktadır:

Diğer taraftan, Avustralya ile ülkemiz arasındaki son döneme ilişkin dış ticaret yapısına ve Avustralya'nın önemli ithal ürünleri kalemlerine dayanılarak yapılan incelemede; aşağıda yer alan ürünlerde ihracat yapma potansiyelimizin yüksek olduğu değerlendirilmektedir:

- Hazır giyim ve ev tekstili ürünleri
- Mobilya
- İnşaat malzemeleri
- Halı
- Doğal Taş
- Beyaz eşya (Klima, buzdolabı, dondurucu, soğutucu, bulaşık, çamaşır makinesi)
- Otomotiv Ana ve Yan Sanayi
- Yatlar ve diğer eğlence tekneleri
- Makine, tarım ve gıda işleme makineleri ve aksamaları
- Ev ve mutfak eşyaları, camdan eşyalar
- Kauçuk ve plastikten eşyalar
- Mücevher ve her türlü takılar
- Spor kıyafetleri
- Konserve ve dondurulmuş sebzeler
- Kuru gıda ve kuruyemişler
- Zeytinyağı ve bitkisel yağlar
- Çikolata ve şekerli mamuller
- Gıda müstahzarları
- Bisküvi
- Makarna
- Soslar

Avustralya'nın kişi başına düşen 58 bin ABD dolarını aşan gelir düzeyinin yarattığı talep ve tüketim eğilimi ile birlikte yaklaşık ithalatının üçte ikisinin imalat sanayi ürünlerinden oluşması gerek ihracat gerekse yatırım yönünde önemli bir potansiyel arz etmektedir. Ancak sanayi ürünlerinde satış sonrası hizmetin önemli olduğu ve Avustralya'da tüketici bilincinin çok gelişmiş olduğu hususları da dikkate alınmalıdır. Bu itibarla Avustralya, özellikle elektrik/elektronik ürünleri, makina ve aksamaları, taşıt araçları yan sanayi ve ev tekstili başta olmak üzere tekstil ürünleri, kaplama/döşeme malzemeleri, her türlü inşaat malzemeleri, 150.000'e yaklaşan Türk nüfusunun yanı sıra, çok uluslu/kültürlü yapısı dolayısıyla Türk gıda

ürünlerine hiç de yabancı olmayan (Ortadoğu, Balkan, K. Afrika kökenli nüfusu) tüketici bileşimi nedeniyle gıda ürünleri açısından da bir potansiyel teşkil etmektedir.

Avustralya’da hastane, okul gibi hizmet binaları ile birlikte mesken olarak kullanılan binaların yenilenme ihtiyacına ek olarak, imar planlarında yapılan değişiklikler ile başta Sidney ve Melburn’da olmak üzere pek çok bölgede önemli sayıda çok katlı ofis ve mesken binaları inşaatı başlamış olup, inşaat sektöründeki canlılığın önümüzdeki dönemlerde de sürmesi beklenmektedir. Bu itibarla, önümüzdeki yıllarda Avustralya’ya yönelik ihracatımızın artırılması bakımından inşaat ve inşaat malzemeleri sektörü önemli bir potansiyel arz etmektedir. Müteahhitlerimizin yurt dışında gerçekleştirdikleri projeler dikkate alındığında, sadece açılacak kamu ihalelerine iştirak etmek suretiyle değil, özel sektörde de yürütülen geniş kapsamlı inşaat faaliyetinin değerlendirebileceği düşünülmektedir. Avustralya yatırım ortamı şeffaf ve adil olmakla birlikte, yerel sanayiinin ve istihdamın korunması ve geliştirilmesine yönelik uygulamalar nedeniyle özellikle inşaat sektöründe piyasaya girmek isteyen firmaların ilk aşamada yerli işbirliklerini dikkate almasında yarar görülmektedir.

Avustralya’da federal ve eyalet düzeyinde kamu kuruluşlarınca açılan ihalelerin ilan edildiği internet siteleri, Raporun son bölümünde yer alan Faydalı Linkler bölümünde listelenmektedir.

B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

a. Genel

Yabancı yatırımları, Yabancı Yatırım İnceleme Kurulu (The Foreign Investment Review Board)’nun desteğiyle Federal Hazine Bakanlığı düzenlemektedir. Kurul, yabancı yatırım tekliflerinin Avustralya kanunlarına ve politikasına uygunluğunu denetlemektedir. Avustralya’nın yabancı yatırımlara ilişkin bilgilerine Kurul’un www.firb.gov.au adresinden “publications” bölümü üzerinden ulaşılabilmektedir.

Avustralya 1975 yılında çıkartmış olduğu “Foreign Acquisitions and Takeovers Act (FATA)” yasası çerçevesinde yabancı yatırımları belirli bir yasal zemin üzerine yerleştirmiştir. Avustralya Hükümeti söz konusu yasa ile ilgili olarak yıllar içerisinde muhtelif değişikliklere gitmiş olup, işbu Raporun hazırlandığı sırada değişiklikler sonrasında en güncel hali 23 Şubat 2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayınlanmış bulunmaktadır. Söz konusu mevzuatın güncel hali ile mevzuatta yapılan değişikliklere <https://www.legislation.gov.au/Details/C2022C00088> adresinden ulaşılması mümkündür. Anılan yasada yapılan son değişiklikler, “Foreign Investment Reform (Protecting Australia’s National Security) Act 2020” isimli reform yasası kapsamında gerçekleştirilmiş olup, anılan mevzuatın güncel tam metni <https://www.legislation.gov.au/Details/C2021C00358> adresinde yayınlanmaktadır.

Avustralya federal ve eyalet hükümetleri, ülkeye yeni kaynak getirmesi, mevcut iş ortamını desteklemesi, yeni iş sahaları açarak ekonominin gelişmesi, büyümesi ve verimliliğini artırarak istihdam imkanlarını genişletmesi nedeni ile yabancı yatırımı teşvik etmekte, ekonominin büyümenin önemli bir parçası olarak değerlendirmektedir. Ülkenin kuruluşu ile başlayan giderek de çeşitlenen kozmopolit yapısı da ülkenin yabancı yatırımcıya açık bir politika izlemesinde ayrıca önemli bir faktör konumundadır.

Ancak, Avustralya Hükümetinin yukarıda anılan Foreign Acquisitions and Takeovers Act 1975 isimli mevzuatta yabancı yatırım değerlendirme sürecine ilişkin bugüne değin yapılmış en kapsamlı değişiklikleri içeren reform yasası Haziran 2020 itibarıyla yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Söz konusu reform yasası, diğer bazı Batı ülkelerinde son dönemlerde hayata geçirilen ulusal güvenlik eksenli uygulamalara benzer şekilde, Avustralya'nın yabancı yatırım politikasını uluslararası alanda ortaya çıkan risklere ve küresel gelişmelere ayak uydurmasını sağlamak amacını taşımaktadır. Yürürlüğe konulan değişiklikler ile yenilenen Avustralya'nın yabancı yatırım inceleme çerçevesinde üç temel husus göz önünde bulundurulmuş olup, bunlar sırasıyla yabancı yatırım taleplerini değerlendirme sürecinde ulusal güvenlik risklerinin ele alınmasına imkân sağlayan kanuni düzenlemelerin getirilmesi, mevcut sistemin güçlendirilmesi ve hassas nitelikte olmayan işletmelere yatırımın kolaylaştırılmasıdır.

“Avustralya'nın Yabancı Yatırım Politikası” (Australia's Foreign Investment Policy) adı verilen ve Avustralya Hazine Bakanlığı tarafından yayınlanan ulusal politika belgesi, yabancı yatırımcıların Avustralya'da gerçekleştirmek istedikleri yatırımlara ilişkin yasal çerçeveyi tanımlamakta ve karar alma sürecine yön veren prensipleri içermektedir. Bahse konu politika belgesinin 14 Ocak 2022 yılında güncellenen son hali https://firb.gov.au/sites/firb.gov.au/files/2022-01/Australias_Foreign_Investment_Policy-20220114.pdf adresinde yayınlanmaktadır. Anılan politika belgesinin 2022 yılı güncellemesi, Haziran 2020'de yürürlüğe giren “Foreign Investment Reform (Protecting Australia's National Security) Act 2020” isimli reform yasasında getirilen düzenlemeleri de içermektedir.

Reform yasası ile getirilen değişiklikler bağlamında uygulamada öne çıkan farklılıkların temelini, yatırım tekliflerinin değerlendirilmesinde kullanılan ulusal çıkarlar (national interests) ve ulusal güvenlik çıkarları (national security interest) kavramları arasındaki ayrımın daha belirgin bir şekilde çizilmesi oluşturmaktadır. Bahse konu reformlara ilişkin detaylı bilgiler, Avustralya Hazine Bakanlığı tarafından yayınlanan “Foreign Investment Reforms” başlıklı bilgi notunda açıklanmakta olup, anılan not <https://treasury.gov.au/publication/p2020-87595> adresinde yayınlanmaktadır.

Yukarıda verilen linkten erişilebilen politika belgesinin dokuzuncu sayfasında bahse konu bu iki kavram ve bunların uygulamada nasıl kullanıldığı açıklanmaktadır. Özetle, Avustralya'da ulusal çıkar kavramı ve ulusal çıkarlara aykırı olabilecek uygulamalar ilgili mevzuatta tanımlanmamıştır. Ancak, belirli bir yatırım teklifinin ulusal çıkarlara aykırı olup olmadığını değerlendirme yetkisi yasa ile Hazine Bakanı'na verilmiştir. Bahse konu politika belgesinde, Avustralya federal hükümetinin, belirli Avustralya varlıklarının yabancı mülkiyeti ile ilgili toplumda oluşan endişeleri paylaştığı ve bu çerçevede, hükümetin Avustralya'nın ulusal çıkarlarını değerlendirirken bu endişeleri dikkate almakta olduğu ifade edilmektedir.

Bu amaçla Haziran 2020 tarihinde yürürlüğe konulan reform yasasının arka planını, yabancı yatırımlarda Avustralya'nın ulusal çıkarlarına yönelik risklerin artmakta olduğu yönündeki algı oluşturmaktadır. Avustralya hükümeti, hızlı teknolojik değişime ilaveten uluslararası güvenlik ortamında yaşanan değişikliklerin ayrı bir önem kazandığını belirtilmekte olup, artan bir şekilde ulusal güvenlik kaygılarının yabancı yatırım tekliflerinin değerlendirilmesinde dikkate alınma zorunluluğunu doğurduğunu ifade etmektedir. Anılan reform yasası ile yabancı yatırım tekliflerinin değerlendirilmesinde ulusal çıkarlara ek olarak, gerek görülen durumlarda ulusal güvenlik çıkarları da değerlendirme kriteri olarak kullanabilmektedir. Bu bağlamda yapılan değerlendirmelerde, yatırım tekliflerinin Avustralya'nın stratejik ve güvenlik çıkarlarını koruma kabiliyetini ne ölçüde etkilediği dikkate alınmaktadır. Avustralya federal hükümeti, bir yatırımın ulusal güvenlik sorunlarını gündeme getirip getirmediğine ilişkin karar alma sürecinde ilgili ulusal güvenlik ve istihbarat

kurumlarının tavsiyelerini temel almaktadır. Yapılan reform çerçevesinde, Avustralya hükümetinin, yatırım değerine bakılmaksızın, ulusal güvenlik gerekçesiyle herhangi bir doğrudan yatırımı yakından inceleme yetkisi başta olmak üzere, yabancı mülkiyetten kaynaklı ortaya çıkan ulusal güvenlik risklerinin daha iyi ele alınmasını hedeflenmektedir.

“National interest (ulusal çıkar)” yetkisi Hazine Bakanına geniş bir değerlendirme imkanı tanırken, yeni mevzuat değişikliği ile ilave olarak getirilen ve ulusal çıkarın bir parçası olmakla birlikte özel olarak düzenleme yapılmış olan “national security (ulusal güvenlik)” kriteri ile;

- Ulusal güvenliği haiz araziler üzerine yapılması teklif edilen yatırımlar ile maden gibi arama çalışmaları,
- Ulusal güvenlik içerisinde değerlendirilen elektrik, su, gaz, liman işletmeciliği, telekomünikasyon sunucuları ve diğer kritik altyapı alanlarında faaliyet göstermekte olan bir işletmeye veya güvenlik-istihbarat personelinin bilgilerine veya güvenlik seviyesi olan bir bilgiye erişim imkanı verebilecek hizmetler sunan/sunmakta olan bir işletmeye veya askeri-istihbarı kritik bir ürün ve/veya teknoloji geliştiren/ üreten bir işletmeye yatırım yapılması veya bu alanlarda faaliyet göstermek üzere bir işletme kurulmasının teklif edilmesi,

gibi durumlarda yatırım tekliflerinin zorunlu olarak “ulusal güvenlik” açısından değerlendirilmesi uygulaması 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren başlamak üzere hayata geçmiştir.

“Ulusal güvenlik” açısından değerlendirme yetkisi aynı zamanda halen değerlendirmeleri devam eden bir yatırım teklifinin bir de “ulusal güvenlik” perspektifinden ilave olarak değerlendirmeye alınması ile birlikte daha önce yapılmasına izin verilmiş olan bir yabancı yatırımın “ulusal güvenlik” yönünden yeniden değerlendirilebilmesi yetkisini de getirmiştir.

Bu çerçevede, Hazine Bakanı’na yabancı yatırım tekliflerinin incelenmesi kapsamında “ulusal güvenlik” açısından önemli yeni yetkiler verilmiş durumdadır. Firmaların yapmayı teklif ettikleri yabancı yatırımların, doğrudan veya dolaylı bir “ulusal güvenlik” boyutunun olması halinde her ne kadar yukarıda belirtilen zorunlu değerlendirme yapılması gerekenler içerisinde olmasa da “gönüllü olarak” bildirimde bulunulması Hazine Bakanlığı tarafından iş insanlarına tavsiye edilmektedir.

Konuya ilişkin detaylar <https://firb.gov.au/national-security> adresinde yer almakta olup, yatırım yapmayı düşünen iş insanlarının söz konusu adreste yer alan bilgileri ve tavsiyeleri dikkatle incelemesi önemlidir.

Avustralya Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre 2021 yılı sonu itibarıyla Avustralya’ya yapılan doğrudan sermaye yatırımı 1,1 trilyon AUD stok büyüklüğüne ulaşmış olup, portföy yatırımları ile birlikte toplam yabancı yatırımların büyüklüğü 2021 yılı sonunda 4,1 trilyon AUD olmuştur. Daha detaylı verilere <https://dfat.gov.au/trade/resources/investment-statistics/Pages/foreign-investment-statistics.aspx> adresinden ulaşılması mümkündür.

Avustralya’nın, ülkemiz de dâhil olmak üzere 15 ülke ile imzalamış olduğu Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması yürürlükte bulunmaktadır. Bu ülkeler ve anlaşmaların yürürlüğe girdiği yıllar şöyle sıralanmaktadır: Arjantin (1997), Çin Halk Cumhuriyeti (1988), Çek Cumhuriyeti (1994), Mısır (2002), Macaristan (1992), Laos (1995), Litvanya (2002), Pakistan (1998), Papua Yeni Gine (1991), Filipinler (1995), Polonya (1992), Romanya (1994), Sri Lanka (2007), Uruguay (2002) ve Türkiye’dir (2009).

17 Ocak 2020 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti ile imzalanan ve Çin'e bağlı Hong Kong Bölgesel Yönetimi ile ek bir anlaşma içeren anlaşmanın imzalanmasını müteakip olarak Avustralya ile Hong Kong arasında 1993 yılında imzalanmış olan anlaşma karşılıklı mutabakat ile sonlandırılmıştır. Hindistan ile Avustralya arasında 4 Mayıs 2000 tarihinde yürürlüğe girmiş olan yatırımların teşviki ve korunması anlaşması, Hindistan hükümeti tarafından 23 Mart 2017 tarihinde tek taraflı olarak feshedilmiş olmakla birlikte, anlaşmanın yürürlükte olduğu dönemde gerçekleştirilen yatırımlar için anlaşma 15 yıllık bir süre daha geçerli olacaktır. Avustralya ile birlikte Trans-Pasifik Ortaklık Anlaşması'na taraf olan Meksika ve Vietnam ile imzalanmış olan anlaşmalar ise Meksika için 30 Aralık 2018 tarihinde, Vietnam için ise 14 Ocak 2019 tarihinde mutabakat dahilinde feshedilmiş bulunmaktadır. Peru ile 1997 yılında imzalanan anlaşma ise, taraflar arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmasının 11 Şubat 2020'de yürürlüğe girmesini müteakiben karşılıklı mutabakat ile sonlandırılmıştır.

Ayrıca, yatırımları ilgilendiren diğer bir anlaşma Avustralya ile Yeni Zelanda arasında Daha Yakın Ekonomik İlişkiler Anlaşmasıdır (ANZCHER- The Closer Economic Relations Agreement). Diğer taraftan, İran ve Lübnan ile de bu konudaki anlaşma görüşmeleri devam etmektedir.

Türkiye ile imzalanan Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması 29 Haziran 2009 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş olup, anlaşma metninin İngilizce versiyonu <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/2010/8.html> adresinde yer almaktadır.

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

FATA (Foreign Acquisitions and Takeovers Act) kapsamında Avustralya'da yerleşik olmayan kişi ve kuruluşlarca 2023 yılında yapılacak 310 milyon AUD tutarını aşan yatırımlar ile Avustralya'daki bir kuruluşun asgari %20'lik payının alınmasının planlanması ve bu payın değerinin aşağıda sunulan endekste belirtilen asgari tutarın (threshold) üzerinde olması durumunda Avustralya Yabancı Yatırım Değerlendirme Kurulu'na (FIRB) öncelikle izin başvurusunda bulunulması gerekmektedir. Asgari tutarları içeren endeks her yıl 1 Ocak tarihinden geçerli olmak üzere güncellenmekte ve FIRB tarafından ilan edilmekte olup, endekse tabi olmayan iki adet istisnai asgari tutar bulunmaktadır:

- Tarım arazileri için 15 milyon AUD (kümülatif tutar, Tayland harici tüm ülke yatırımcıları)
- Tarım arazileri için 50 milyon AUD (kümülatif tutar, Taylandlı yatırımcılar)

2023 takvim yılı için FIRB tarafından ilan edilen endeks aşağıda yer alan iki tabloda sunulmaktadır.

Arazi Harici Yatırımlar

Yatırımcı	Yatırım Eylemi	Asgari tutar
Bütün yatırımcılar	Ulusal güvenlik ile ilişkili firmalara yatırım	0 AUD
	Avustralya medya sektöründe faaliyet gösteren firmalara yatırım	0 AUD
Daha yüksek asgari tutara sahip STA ortağı olan	Hassas nitelikte olmayan işletmelerin satın alınması	1,33 milyar AUD

Yatırımcı	Yatırım Eylemi	Asgari tutar
ülkeler özel sektör yatırımcıları ¹	Hassas nitelikli işletmelerin satın alınması ²	310 milyon AUD
	Tarımsal işletmeler	67 milyon AUD (kümülatif)
		Şili, Yeni Zelanda ve ABD için 1,33 milyar AUD
STA ortağı olmayan diğer ülkelerden özel sektör yatırımcıları	Firma satın almaları (hassas nitelikte olan ve olmayan işletmeler için)	310 milyon AUD
	Tarımsal işletmeler	67 milyon AUD (kümülatif)
	Hizmet sektörü (hassas olmayan)	Hindistan için 500 milyon AUD
Yabancı kamu yatırımcıları	Bütün yatırımlar	0 AUD

Arazi Yatırımları

Yatırımcı	Yatırım Eylemi	Asgari tutar
Bütün yatırımcılar	Ulusal güvenlik arazisi	0 AUD
	Konut arazisi	0 AUD
	Boş ticari arazi	0 AUD
Daha yüksek asgari tutara sahip STA ortağı olan ülkeler özel sektör yatırımcıları ¹	Tarım arazisi	Şili, Yeni Zelanda ve ABD için 1,33 milyar AUD
		Diğer ülkeler, 15 milyon AUD (kümülatif)
	İmar edilmiş ticari arazi	1,33 milyar AUD ³
	Madencilik ve imalat gayrimenkulleri	Şili, Yeni Zelanda ve ABD için 1,33 milyar AUD
		Diğer ülkeler için 0 AUD
STA ortağı olmayan diğer ülkelerden özel sektör yatırımcıları	Tarım arazisi	Taylandlı yatırımcılar için arazinin tamamen ve yalnızca birincil üretim için kullanılması

Yatırımcı	Yatırım Eylemi	Asgari tutar
		durumunda 50 milyon AUD
		Diğer ülkeler için 15 milyon AUD (kümülatif)
	İmar edilmiş ticari arazi	310 milyon AUD
		Hassas nitelikli arazilerde 67 milyon AUD ⁴ Hindistan için 500 milyon AUD
	Madencilik ve imalat gayrimenkulleri	0 AUD
Yabancı kamu yatırımcıları	Bütün yatırımlar	0 AUD

¹ ABD, Yeni Zelanda, Şili, Japonya, Güney Kore, Çin, Singapur, Peru, Hong Kong, CPTPP anlaşmasına taraf ülkeler

² Hassas nitelikli işletmeler; medya, telekomünikasyon; ulaşım, savunma ve askeriye ile ilgili endüstriler ve faaliyetler; şifreleme ve siber güvenlik teknolojileri ve iletişim sistemleri; uranyum veya plütonyumun çıkarılması; nükleer tesislerin işletilmesini içermektedir.

³ Hong Kong'lu yatırımcılar için, imar edilmiş ticari arazinin aynı zamanda hassas nitelikli arazi olduğu yerlerde, asgari tutar 63 milyon AUD olarak uygulanır.

⁴ Hassas nitelikli imar edilmiş ticari arazi, madenleri ve kritik altyapıyı (havaalanı veya liman gibi) içerir.

Diğer taraftan, Avustralya'da belli sektörlerde yabancı yatırıma ilişkin ilave düzenlemeler ve kısıtlamalar da yürürlükte bulunmaktadır. Banking Act 1959 ve Financial Sector (Shareholdings) Act 1988 uyarınca yabancıların bankacılık sektöründe yapacağı yatırımlar izne tabidir. Nisan 2000'de kanunlaşan yasaya göre, yabancı havayolu şirketleri dahil olmak üzere, yabancı yatırımcılar, Avustralyalı uluslararası bir uçak şirketinin %49'una kadar, ülke içerisinde sefer yapan bir havayolu şirketinin %100'üne kadar sahip olabilmekte veya yeni bir iç hat seferi yapmak amacıyla havayolu şirketi kurabilmektedirler. Dolayısıyla uluslararası bir Avustralya havacılık şirketinde (Qantas dâhil) yabancıların pay oranı %49 ile sınırlandırılmıştır. Airports Act 1996 uyarınca bazı havaalanlarında yabancıların pay oranı %49'u ve havaalanı işletmesindeki pay oranı %5'i geçmemektedir. Ayrıca Sidney havaalanında %15'ten fazla pay sahibi olan bir yabancıların aynı anda Melburn, Perth veya Brisbane havaalanlarında pay sahibi olmasına izin verilmemektedir.

Shipping Registration Act 1981 uyarınca ise Avustralya'da kayıtlı bir geminin çoğunluk hisselerinin Avustralyalılara ait olması gerekmektedir.

Telekomünikasyon sektöründe ise Telstra (Telekom) şirketinde yabancıların hisse payı oranının toplamda %35'i, bireysel olarak da %5'i geçmesine izin verilmemektedir. Ayrıca, Avustralya'da tüm yol ve köprü işleri için Austroads isimli kuruluşa ve değeri 50 milyon AUD'yi aşan kamuya ait yapım işleri için Australasian Procurement and Construction Council (APCC) isimli kuruluşa kaydolma zorunluluğu bulunmaktadır.

Ayrıca, yabancı yatırımlarla ilgili olarak yayım sektörüne özel mevzuata göre, yabancı bir kişi, bir televizyon lisansını kontrol edemez veya böyle bir lisansın %15'inden daha

fazlasına sahip olamaz; iki veya daha fazla yabancı kişi toplam olarak bir televizyon lisansının %20'sinden daha fazlasına sahip olamaz. Yabancı yatırımcıların, bir televizyon yayımına aboneliği kişisel olarak %20 pay, toplamda ise %35 pay ile sınırlandırılmıştır. Aynı şekilde gazete sahipliğinde de bazı kısıtlamalar bulunmaktadır.

i) Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

Yabancıların gayrimenkul edinmesiyle ilgili olarak 1 Nisan 1993 tarihinden bu yana uygulanan mevzuata göre, yabancı bir yatırımcının konut amaçlı gayrimenkul alımına yönelik isteği incelemeye alınmaktadır. Ancak, dönüşlerinde satılmak üzere, yabancı bir şirketin Avustralya'da yaşayan senior executive'i için böyle bir konut alması ve Avustralya'da geçici olarak yaşayan bir yabancı için kendi kullanımı için bir konut alması durumunda izin verilebilmektedir.

FATA uyarınca yabancı ülke vatandaşlarının Avustralya'da gayrimenkul almaları Yabancı Yatırım İnceleme Kurulu'nun (FIRB) incelemesine tabidir. Avustralya Hazine Bakanlığı tarafından her yıl kamuya açıklanan ve https://firb.gov.au/sites/firb.gov.au/files/2022-01/Australias_Foreign_Investment_Policy-20220114.pdf adresinde yayınlanan yabancı yatırım politikası ile birlikte yürürlükte olan mevzuat gereği, Avustralya'da yabancıların bir gayrimenkulü edinmeleri izne ve birtakım şartlara bağlı bulunmaktadır.

Geçici vize ile Avustralya'da oturan yabancı ülke vatandaşlarının kullanılmış gayrimenkul edinmeleri izni; alınacak evde yaşamaları, evin herhangi bir bölümünü kiraya vermemeleri ve Avustralya'dan ayrılmalarını müteakiben üç ay içinde gayrimenkulü satmayı taahhüt etmeleri şeklinde üç koşula bağlanmıştır. Yabancı ülke vatandaşlarının arsa, mesken amaçlı inşa edilmiş yeni (içinde hiç oturulmamış) ya da inşa halindeki gayrimenkul edinebilmeleri için edinilecek mülkün değerine bakılmaksızın FIRB'den onay almaları gerekmektedir. Yatırıma konu gayrimenkulün arsa olması durumunda, mesken amaçlı inşaatın dört yıl içerisinde tamamlanması koşulu bulunmaktadır.

Yabancı yatırımcıların Avustralya'da değeri 310 milyon AUD'yi geçen ticari gayrimenkul alımları da yine FIRB'nin iznine tabidir. Bu değer altındaki ticari gayrimenkul alımları izne tabi olmamakta birlikte yatırıma konu faaliyetin gerçekleşeceği sektöre ilişkin istisnai uygulamalar devreye girebilmektedir. Bu kapsamda, yukarıda belirtilen anlaşma yapılmış olan ülkelerdeki kişilerin ticari gayrimenkul alımlarında uygulanan sınır 1,33 milyar AUD iken diğer yabancı yatırımcılarda hassas nitelikli ticari imar edilmiş gayrimenkuller için 67 milyon AUD olarak belirlenmiştir. Hâlihazırda, tüm yabancı hükümetler tarafından yapılacak tarım arazisi alımları ile yabancı yatırımcılar tarafından yapılacak 15 milyon AUD üzeri tarım arazisi alımları FIRB'nin iznine tabi olup, istisnai düzenleme olarak Taylandlı yatırımcılar için arazinin birincil üretim için kullanılması şartı ile limit tutarı 50 milyon AUD olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte, satışa çıkarılan tarım arazilerinin asgari 30 gün süre ile ilanda kalmış olması ve Avustralya vatandaşları için başvuru yapabilmek ve teklif verebilmek için açık ve şeffaf bir sürecin sağlanmış olması şartı bulunmaktadır.

Öte yandan, müteahhit firma tarafından FIRB'den yabancı ülke vatandaşlarına satış yapmaya ilişkin ön izin alınan yeni meskenlerin yabancı yatırımcılar tarafından satın alınması izne tabi değildir. Ayrıca Entegre Turizm Tatil (Integrated Tourism Resorts – ITRs) yerlerinde satın alınacak gayrimenkuller içinde aynı şekilde izne gerek olmadan yabancı yatırımcılar mesken satın alabilmektedirler.

ii) Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

- Şirket Kuruluşunda Ayrımcılık

Avustralya’da şirket kurmaya ilişkin temel esaslar Şirketler Kanunu’nda (1989) yer almaktadır. Bu kanun hükümleri çerçevesinde, Avustralya’da faaliyet gösteren bütün şirketlerin kayıtları, Avustralya Menkul Kıymetler ve Yatırım Komisyonu (ASIC-Australian Securities and Investment Commission) tarafından tutulmaktadır.

Avustralya’da herhangi bir Eyalet içerisinde firma kaydını gerçekleştiren yabancı şirketler diğer bütün Eyalet ve bölgelerde de ticari faaliyetlerini gerçekleştirebilirler. Birçok yabancı menşeli şirket, Avustralya’da kurulmuş iştirakleri üzerinden faaliyette bulunmaktadır. Bu iştirakler hem sınırlı sorumluluğa hem de ayrı bir hukuki statüye sahiptirler.

Avustralya’da bir şirket, Avustralya Menkul Kıymetler Borsası’na kayıtlı olup halka açık bir şirket (public) olabilir veya sınırlı hisseli bir “proprietary” şirket (halka açık olmayan şirket) olabilir. Avustralya’da faaliyet göstermek isteyen yabancı şirketler, ASIC’a yabancı şirket olarak kayıt yaptırmakla yükümlüdürler. Yabancı şirket olarak kayıt yaptırmaya esnasında aranan şartlar aşağıda listelenmektedir:

- Bildirim yapılabilmesi için yerel temsilcinin (kişi ya da şirket) atanması,
- Avustralya’da kayıtlı şirket ofisinin belirlenmesi,
- Şirket tüzüğü’nün son değişikliklerle birlikte güncel halinin ibrazı,
- Şirket ticaret sicilinin güncel halinin ibrazı,
- Şirket yöneticilerinin listesinin bildirilmesi, eğer Avustralya’da yerleşik olan var ise bu kişi ile yapılmış memorandumun başvuruya eklenmesi,

Avustralya dışında yaşayanların Avustralya’da şirket kurması durumunda en az bir şirket yöneticisi ya da şirket sekreterinin Avustralya’da ikamet etmesi zorunludur. Halka açık şirketlerde ise en az iki şirket yöneticisinin Avustralya’da ikamet etmesi zorunluluğu vardır.

Avustralya’daki her şirketin kanunen defter tutma zorunluluğu vardır.

Şirket faaliyete geçtikten sonra uyması gereken ilave yükümlülükler ise şu şekildedir:

- Şirketin kayıtlı ofisinin iş saatleri içerisinde açık olması,
- Şirket isminin görülebilir şekilde belirtilmesi,
- Şirket isminin ve ARBN numarasının tüm halka açık dokümanlarda belirtilmesi,
- Yerel bir çalışan kullanılmaya devam edilmesi,
- Yıllık finansal raporların ASIC’a sunulması,
- Kayıtların güncel tutulması

- Vergi Hukukunda Ayrımcılık

Muhasebe ve diğer işlemlerle ilgili kayıtların, yıllık tabloların hazırlanması ve denetim için, ayrıca gerektiğinde işlem gerçekleştirildikten itibaren en az yedi yıl süresince şirketler tarafından tutulması gereklidir. Aksi takdirde, şirket yetkilileri bir suç işlemiş durumuna düşebilir; para cezası, hapis veya her iki durum ile karşı karşıya kalabilirler.

Öte yandan, cirosu 50 milyon AUD’nin altındaki işletmeler için %26 ve diğer işletmeler için %30’luk kurumlar vergisi oranı ve yukarıda detayları sunulan kademeli gelir vergisi

dikkate alındığında Avustralya, Asya Pasifik bölgesinde vergi oranları açısından Hong Kong, Singapur ve Malezya'dan sonra en düşük orana sahip ülke konumundadır.

Avustralya'da birçok üründen 1 Temmuz 2000 tarihinden itibaren mal ve hizmet vergisi (GST) alınmaktadır. Bu vergi dışında Avustralya konut ve inşaat sektörüne uygulanan bazı vergiler bulunmaktadır. Vergilerin birçoğu eyalet ya da yerel yönetimler tarafından alınmaktadır. Söz konusu vergiler aşağıda yer almaktadır;

- Arsa vergisi (Land tax)
- Damga vergisi (Stamp duty)
- Sermaye kazancı vergisi (Capital gains tax)
- Gelir vergisi (Income tax)

Avustralya'nın taraf olduğu uluslararası vergi anlaşmalarının tam ve güncel listesi Avustralya Hazine Bakanlığı'na ait <https://treasury.gov.au/tax-treaties/income-tax-treaties> adresinde yayınlanmakta olup, Avustralya ile Türkiye arasında imzalanan çifte vergilendirmenin önlenmesine yönelik anlaşma 28 Nisan 2010 tarihinde imzalanmış ve 5 Haziran 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Diğer taraftan, Avustralya ile aşağıda belirtilen ülkeler arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmaları bu ülkelerden gümrüksüz veya düşük gümrük oranlarıyla Avustralya'ya mal girişine imkân sağlamak ve bu durum üçüncü ülkeler bakımından dezavantaj teşkil etmektedir.

Avustralya'nın Taraf Olduğu Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Yürürlüğe Giriş Tarihleri:

- Avustralya-Yeni Zelanda STA (ANZCERTA) / 1 Ocak 1983
- Singapur-Avustralya STA (SAFTA) / 28 Haziran 2003
- Avustralya-ABD STA (AUSFTA) / 1 Ocak 2005
- Tayland-Avustralya STA (TAFTA) / 1 Ocak 2005
- Avustralya-Şili STA (ACI-FTA) / 6 Mart 2009
- ASEAN-Avustralya-Yeni Zelanda STA (AANZFTA) / 1 Ocak 2010
- Malezya-Avustralya STA (MAFTA) / 1 Ocak 2013
- Güney Kore-Avustralya STA (KAFTA) / 12 Aralık 2004
- Japonya-Avustralya STA (JAEP) / 15 Ocak 2015
- Çin Halk Cumhuriyeti-Avustralya STA (ChAFTA) / 20 Aralık 2015
- Kapsamlı ve Yenilikçi Trans Pasifik Ortaklık Anlaşması (TCPPP) / 30 Aralık 2018
- Avustralya - Hong Kong STA (A-HKFTA) / 17 Ocak 2020
- Peru-Avustralya (PAFTA) STA / 11 Şubat 2020
- Endonezya-Avustralya Kapsamlı Ekonomik İşbirliği Anlaşması (IA-CEPA) / 5 Temmuz 2020
- Pasifik Ada Ülkeleri Yakın Ekonomik İlişkiler Anlaşması (PACER Plus) / 13 Aralık 2020
- Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması (RCEP) / 1 Ocak 2022 / 10 ülke (Avustralya, Brunei Darussalam, Kamboçya, Çin, Japonya, Güney Kore, Singapur, Tayland ve Vietnam)
- Avustralya-Hindistan Ekonomik İşbirliği ve Ticaret Anlaşması (AI-EFTA)

Avustralya'nın Taraf Olduğu Henüz Yürürlüğe Girmemiş Serbest Ticaret Anlaşmaları

- Avustralya ve Birleşik Krallık Serbest Ticaret Anlaşması, (A-UKFTA)
- Trans-Pacific Partnership (TPP)

Avustralya'nın Taraf Olduğu Müzakere Süreci Devam Eden Serbest Ticaret Anlaşmaları

- Avustralya-Avrupa Birliği STA
- Avustralya-Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi STA
- Avustralya-Hindistan Kapsamlı Ekonomik İşbirliği Anlaşması
- Avustralya-Birleşik Arap Emirlikleri Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması
- Çevresel Ürünler Anlaşması (EGA)
- Avustralya-Pasifik İttifakı STA
- DTÖ Hizmet Ticareti Genel Anlaşması

Avustralya'nın serbest ticaret anlaşmaları ile ilgili detaylı bilgilerine <https://www.dfat.gov.au/trade/agreements/trade-agreements> adresinden ulaşılması mümkündür.

- Yabancıların Serbest Dolaşımı

Avustralya'da çalışma hakkı, Avustralya vatandaşı olanlara, ülkede daimî ve bazı geçici ikamet hakkı bulunanlara tanınmıştır. Avustralya'da Avustralya vatandaşı olmayan daimî ikamet (permanent resident) hakkına sahip yabancılara da vatandaşlar gibi çalışma hakkı tanınmaktadır. Daimî ikamet hakkı verilen yabancıların çalışma hakları üzerinde herhangi bir sınırlama yer almamakta olup, Avustralya vatandaşları ile aynı haklara sahip bulunmaktadır.

Avustralya'da, Avustralya vatandaşı olmayan yabancılara geçici vize (temporary visa holder) ile gelmeleri halinde ise çalışma hakkı/izni sınırlı olarak verilmektedir. Geçici vize ile ikamet eden yabancıların çalışabilecekleri veya varsa çalışma hakları üzerindeki sınırlamalar, vize etiketinde (visa label) belirtilmektedir. Geçici vize ile ikamet eden bir kısım yabancıların çalışma hakkı bulunmamaktadır ve çalışma yasağı vize etiketinde belirtilmektedir. Avustralya vatandaşı olmayan bir yabancıya Avustralya'da herhangi bir işyerinde çalışabilmesi için geçerli bir vizesinin bulunması ve bu vizenin çalışmaya imkân veren/çalışmaya matuf bir vize (çalışma hakkını/iznini de kapsıyor) olması gerekmektedir.

Avustralya İçişleri Bakanlığı tarafından açıklanan Türkiye pasaportuna sahip kişilere verilen geçici iş vizeleri şunlardır:

Temporary work visas (Geçici İş Vizeleri):

- Subclass 400 - Temporary Work (Short Stay Specialist) Visa
- Subclass 403 - Temporary Work (International Relations) Visa
- Subclass 408 - Temporary Activity Visa
- Subclass 482 - Temporary Skilled Shortage Visa
- Subclass 485 - Temporary Graduate Visa
- Subclass 489 - Skilled Regional (Provisional) Visa
- Subclass 476 - Skilled-Recognised Graduate Visa
- Subclass 188 - Business Innovation and Investment (Provisional) Visa
- Subclass 491 - Skilled Work Regional (Provisional) Visa
- Subclass 494 - Skilled Employer Sponsored Regional (Provisional) Visa
- Subclass 462 - Work and Holiday Visa

Avustralya’da çalışanlara yönelik sürekli oturma iznine olanak sağlayan vize türleri ise aşağıda yer almaktadır:

- Subclass 186 – Employer Nomination Scheme
- Subclass 187 – Regional Sponsor Migration Scheme
- Subclass 189 – Skilled Independent Visa
- Subclass 190 – Skilled Nominated Visa
- Subclass 887- Skilled Regional Visa
- Subclass 124 - Distinguished Talent Visa
- Subclass 858 - Global Talent Visa

Avustralya’da işletme ve yatırım sahiplerine yönelik geçici iş ya da sürekli oturma iznine olanak sağlayan vize türleri ise aşağıda yer almaktadır:

- Subclass 890 - Business Owner Visa
- Subclass 132 - Business Talent (Permanent) Visa
- Subclass 891 - Investor Visa
- Subclass 888 - Business Innovation and Investment (Permanent) Visa
- Subclass 892 – State or Territory Sponsored Business Owner Visa
- Subclass 893 – State or Territory Sponsored Investor Visa

Avustralya’da vize türleri ve koşulları iş piyasasının güncel koşulları ve siyasi saikler ile sıklıkla değişime uğramakta olup, vize türlerinin güncel hali İçişleri Bakanlığı’nın <https://immi.homeaffairs.gov.au/visas/getting-a-visa/visa-listing> adresli internet sayfasında yayımlanmaktadır.

2. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Avustralya Hükümeti tarafından yatırımları arttırmak için uygulanan farklı teşvik ve destek programları bulunmaktadır. Söz konusu teşvik ve destek programlarının büyük bir kısmı verimliliği, rekabeti ve yeni iş sahalarını arttırmak için Avustralya’da oturma iznine sahip olan küçük ve orta ölçekli işletme sahipleri başta olmak üzere kriterlere uygun olan bütün şirketlere verilmektedir.

Avustralya Devleti Finansal Yardım Programı içerisinde sağlanan, İhracatta Devlet Yardımları Planı (Export Market Development Grants – EMDG); ihracatçılar ve ihracat yapmaya eğilimi olan şirketlere verilmektedir. Austrade idaresindeki bu plan, birçok alandaki sanayi sektörlerine ve ürünlerine, iç turizm, fikri mülkiyet ve teknik bilgi ihracatı konularında destek vermekte iken, EMDG çerçevesindeki ihracat teşvikleri de başarı ile uygulanmaktadır.

Bununla birlikte, Avustralya’daki farklı Eyaletler tarafından ağırlıklı olarak küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik teşvikler sağlanmaktadır. Aynı zamanda ihracat gerçekleştiren şirketler için de teşvikler verilmektedir. Özellikle şirketlerin yapmış oldukları araştırma, geliştirme ve inovasyon alanındaki harcamalarını rahatlatmak için Avustralya Devleti’nin sağlamış olduğu vergi kredisi ile şirketlerin bu alanlarda daha çok harcama yapmalarını beklenmektedir.

Avustralya Devleti tarafından verilen farklı kategorilerdeki teşvik ve yardım programları aşağıda ana başlıklar olarak aşağıda belirtilmektedir:

- Tourism Support Program
- Farm Forestry Assist
- The Screen Fund
- The 2022 Small Business Support Program
- Major Events Support Grant
- Geophysics and Drilling Collaborations Program
- International Restart Support Fund
- Innovation Seed Fund 2022
- Investment Attraction Fund
- Covid-19 Small Business Advice and Financial Guidance Program
- Clean Technology Commercialisation Grants
- Accelerating Trade Grant Program
- Advanced Manufacturing Commercialisation Fund
- Moon to Mars Supply Chain Capability Improvement Grants
- Defence Global Competitiveness Grant
- Export Market Development Grants (EMDG)

Ana başlıklarda belirtilen teşvik ve yardımların alt başlıklarında yer alan farklı özellikteki programlara ilişkin detaylar, Avustralya Hükümeti'nin <https://business.gov.au/grants-and-programs> adresli Internet sitesinde sunulmaktadır.

Avustralya hükümeti, yatırımlara genel vergi teşviki vermemektedir. Uygulanan diğer teşviklerde ise yerli ve yabancı yatırımcı ayrımı yapılmamaktadır. Örneğin;

- Avustralya'da kurulmuş şirketler için araştırma ve geliştirme çalışmalarında vergi istisnası,
- AR-GE programı kapsamında, önemli ticari ve ihracat potansiyeli olan ürünleri ve hizmetleri geliştirmek için devlet yardımı ve kredi imkanları,
- Ulusal Devlet Alımı Geliştirme Programı kapsamında, kamu sektörünün ihtiyacı olan veya ihraç potansiyeli olan ürünlerin geliştirilmesi için sağlanan devlet yardımları,
- Eczacılık Sanayisi Yatırım Programı kapsamında, kısmen geri ödemeli araştırma yardımları.

Ayrıca, Avustralya Gümrük İdaresi'nin bazı yardım programları vardır. Bunlar Vergi İadesi Programı, Gümrük Antrepusunda İmalat ve Tarife İndirim Sistemi'dir.

Vergi iadesi programı, ihracat amaçlı ürünlere ilişkin bileşenler üzerindeki gümrük vergisi veya dolaylı vergilerin iade edilmesi suretiyle ihracatçıyı desteklemek için oluşturulmuştur. İade, ürünler ihraç edildikten sonra talep edilebilmektedir.

Gümrük Antrepusunda İmalat (Manufacturing in Bond), gümrük vergisi ödenmemiş ithal bileşenlerin kullanılması suretiyle Gümrük İdaresi tarafından lisans verilmiş depolarda imalat yapmaya izin veren bir uygulamadır. Bu uygulamadan yararlanmak isteyen girişimciler önce, ihracat yapacaklarını açıkça delillendirerek Sanayi, Bilim ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı'nın Gümrük Politikaları Birimi'nden bir onay almak zorundadırlar. Konu ile ilgili

detaylı bilgiye <https://ablis.business.gov.au/service/ag/manufacturing-in-bond-approval/230> adresinden ulaşılabilir.

Ayrıca, Tarife İndirim Sistemi (Tariff Concession System) ise Avustralya’da benzeri bulunmayan ürünlerin ithalatında indirimli gümrük vergisi uygulamak için oluşturulmuştur. Konu ile ilgili detaylı bilgiye <https://www.abf.gov.au/importing-exporting-and-manufacturing/importing/cost-of-importing-goods/concession-schemes> adresi aracılığıyla ulaşılabilir.

C. AVUSTRALYA’DA TÜRK YATIRIMLARI

1. Önde Gelen Yatırımlar ve Sektörler Hakkında Bilgilendirme

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından açıklanan verilerine göre, 2022 Şubat yılı sonu itibarıyla Avustralya’da yerleşik yatırımcıların Türkiye’de gerçekleştirdikleri doğrudan yatırım tutarı 248 işletme ile 701 milyon ABD Doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Avustralya Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı verilerine göre ise ülkemiz işadamlarının Avustralya’ya yapmış oldukları yatırım 27 milyon AUD (Yaklaşık 19,5 milyon ABD Doları) seviyesindedir.

Avustralya’da yaşayan vatandaşlarımızın tamamına yakınının aynı zamanda Avustralya vatandaşı olması nedeniyle tam sayı bilinmemekle birlikte, Avustralya’da faaliyette bulunan, Avustralyalı Türklere ait küçük ve orta ölçekli, yaklaşık 4 bin işletme olduğu tahmin edilmektedir. Firmaların büyük çoğunluğunun hizmet sektöründe faaliyet gösteren kurumsallaşmamış firmalar olduğu görülmekte olup, elektronik, tekstil, inşaat malzemeleri, mücevherat, mobilya ve gıda gibi sektörlerde ithalat/ihracat yapan işadamlarımız bulunmaktadır.

Avustralya’da faaliyette bulunan küçük ve orta ölçekli birçok işletme arasında ön plana çıkmış ve çalışmaları birer başarı öyküsüne dönüşmüş işadamlarımız bulunmaktadır.

Görev bölgemizde Türk vatandaşı olup, Avustralya’da elde edilen kazanç suretiyle yatırım yaparak faaliyette bulunan inşaat, mühendislik, bilişim, reklam, doğal taş, halı ve gıda sektörlerinde faaliyet gösteren yaklaşık 10 firma bulunmaktadır.

Söz konusu firmalardan 2006 yılında kurulan ve inşaat sektöründe faaliyet gösteren Dincel Construction Systems Pty Ltd, uluslararası patentine sahip olduğu duvar panel sistemlerinin üretimi ve satış faaliyetlerinin yanı sıra mesken ve ticari binalarda uygulamasını da gerçekleştirmektedir.

Mühendislik müşavirlik sektöründe faaliyet gösteren ve NSW Eyaletinde teknik müşavirlik ve mühendislik hizmetleri sağlayan firmalar arasında ön sıralarda yer alan Erbas & Associates Pty Ltd ise okul, hastane, cezaevi gibi kamu binalarının yanı sıra mesken, altyapı ve sanayi tipi inşaat projelerine de mühendislik hizmeti sunmaktadır. Bu kapsamda, yapıların elektrik, mekanik altyapılarından yangın sistemlerine kadar geniş bir yelpazede proje bazlı olarak çalışmalar yapmaktadır.

Vatandaşlarımıza ait büyük firmalardan üçü bilişim sektöründe faaliyetlerine devam etmektedir. Bunlardan, 1999 yılında kurulan ve Asya Pasifik bölgesinde altı ülkede faaliyet gösteren ProIT, bilişim danışmanlık ve teknik hizmetlerinin yanı sıra bulut, veri merkezi ve bilişim güvenliği alanlarında da çalışmalar yapmaktadır. Lead IT, bilişim altyapısı kurulum ve servisi ile bulut danışmanlık hizmeti alanlarında faaliyet göstermektedir. Revive Technologies

ise, Apple yetkili teknik servis hizmetlerinin yanı sıra muhtelif markaların elektrikli ve elektronik cihazlarının bakım ve servis hizmetlerini sunmaktadır.

Hizmet sektöründe öne çıkan bir diğer önemli firma ise 1972 yılında kurulan ve ulusal ve uluslararası büyük firmalara reklam ve marka danışmanlığı hizmetleri sunan Xavier Advertising Group isimli reklam ajansıdır.

DMT Natural Stones ve Artmar Natural Stones firmaları hem Türkiye’de hem de Avustralya’da faaliyet göstermekte olup, ağırlıklı ülkemiz menşeli doğal taş ürünlerinin Avustralya pazarına sunulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Merinos Halı San. ve Tic. A.Ş.’nin yurtdışı birimi olarak 2012 yılında Sidney’de faaliyetine başlayan Merinos Rugs Pty Ltd. daha sonra isim ve yapı değişikliğine gitmiş olup, Brand Ventures ticaret unvanı altında gerek ülkemizden gerekse diğer ülkelerden tedarik etmekte olduğu halı ve yolluk çeşitleri başta olmak üzere minder, sehpa, vb. aksesuar ürünleri ile bulunduğu sektörde başarılı bir performans göstermektedir. Saray Rugs firması da bu alanda faaliyet gösteren ve ülkemiz menşeli ürünlerin satışını yapmakta olan bir diğer önde gelen halı firmamızdır.

Çoğunluğu ülkemiz menşeli gıda ürünlerinin tüketicilere sunulduğu Gima Süpermarket ise gıda perakende sektöründe faaliyet gösteren önemli firmalarımızdan biri olarak öne çıkmaktadır.

Küçük ve orta ölçekli firmaların ise toptan ve perakende gıda, inşaat, mobilya, finansal hizmetler ve seyahat sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Ülkemizde merkezi olup görev bölgemizde yerleşik yurtdışı birimi bulunan ve Sidney Ticaret Ataşeliğine ihracat desteklerinden faydalanmak üzere başvuruda bulunmuş Türk sermayeli firmalar: Beko, EAE Grup, Euro Natural Stones, Avento Mobilya, Sarah Konfeksiyon’dur.

Arçelik A.Ş. tarafından Türkiye’den sermaye ihracı yolu ile 2011 yılında Beko Australia New Zealand Pty Ltd ismi ile %100 Türk sermayeli olarak kurulan firma, perakende beyaz eşya sektöründe faaliyet göstermektedir. Firmanın Avustralya ofisi Queensland eyaletinde kurulu olup, beyaz eşya sektörünün önde gelen zincir mağazalarında Beko ürünleri satılmaktadır. Beko’nun Avustralya’daki faaliyetleri, gerek ülkemizin Avustralya’ya ihracatına gerekse Avustralya pazarında Türk ürünleri imajına olumlu katkı sağlamaktadır.

EAE Elektrik firması 2017 yılından itibaren Avustralya pazarına ürünleri ile girmiş iken 2020 yılında Avustralya’da şubeleşme yoluna gitmiş olup Sidney’de bulunan ofisi ile kamu ve özel sektör projelerine genişlemekte olan bir portföy ile elektrik ekipmanları sağlayarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Avustralya’da faaliyet gösteren bir diğer önemli firmamız ise Yimtaş Şirketler Grubu A.Ş. tarafından ülkemizden sermaye ihracı yolu ile Avustralyalı bir ortaklık ile 2013 yılında kurulan Euro Natural Stones Pty Ltd isimli firmadır. Doğal taş sektöründe faaliyet gösteren firma istikrarlı bir şekilde büyümekte olup, büyük bütçeli inşaat projelerine başta mermer ve granit olmak üzere ülkemiz menşeli doğal taş tedarik etmektedir. Euro Natural Stone firması 2017 yılında fayans ve seramik markası Seranit’in Avustralya distribütörlüğünü alarak faaliyet alanını genişletmiştir.

Ankara’da yerleşik Avento Mobilya Tekstil Orman Ürünleri İnşaat İthalat İhracat Sanayi ve Ticaret A.Ş. isimli ve Avento Home Style markası ile faaliyet gösteren firmamız da

2017 yılından bu yana Avento Furniture adı altında Sidney’de açılan mağazasında faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kadın hazır giyim sektöründe faaliyet göstermekte olan Sarah Konfeksiyon İnşaat Tekstil Gıda Mobilya San. ve Tic. A. Ş. firması da 2019 Ocak ayında Avustralya’daki birimini kurmuş olup, dört mağazası ve deposu ile çalışmalarına devam etmektedir.

2. Türk Yatırımcıların Karşılaştıkları Sorunlar

Türkiye ve Avustralya arasındaki mesafe başta olmak üzere yatırımcı firmalar açısından öne çıkan birtakım sorunlar bulunmaktadır.

İki ülke arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının olmaması özellikle Avustralya’nın STA’sı olan ülkeler ile daha yakın ticari ve ekonomik ilişkiler kurmasına neden olmaktadır. Avustralya ticaretinin büyük bir kısmını STA’sı olan ülkeler ve Asya Pasifik bölgesindeki ülkeler ile gerçekleştirmektedir. Avustralya tarafından ithalatta ürün bazında değişmek üzere %0 ila %5 arasında gümrük vergileri uygulanmakta iken STA imzalanan ülkelere karşı STA kapsamı ürünlerde gümrük vergisi %0 uygulanmaktadır.

Ayrıca, iki ülke arasında mesafenin oldukça uzak olması nakliye maliyetlerinin yükselmesine neden olmaktadır. Özellikle pandemi döneminde konteyner başına nakliye maliyetlerinin son derece arttığı müşahede edilmiş olup zamanında boş konteyner bulunması da ilave bir sorun olarak sıklıkla karşılaşılmaktadır.

D. AVUSTRALYA’DA DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI (Doğrudan Yabancı Yatırım Verileri)

Avustralya İstatistik Ofisi tarafından Avustralya’nın 2021 yılı sonu itibarıyla portföy ve doğrudan yatırım olarak toplam 4,1 trilyon AUD düzeyinde yabancı sermaye yatırım stokunun bulunduğu açıklanmıştır.

Avustralya’nın diğer ülkelere 2021 yılı sonu itibarıyla yapmış olduğu yatırımların toplamı 3,3 trilyon AUD seviyesine gelmiştir.

Aşağıda yer alan tablolarda, Avustralya’ya ülkeler itibarıyla gerçekleşen toplam ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları listelenmektedir.

Avustralya’ya Yatırım Yapan Ülkeler (Milyar AUD)

Sıra	Ülke	2019	2020	2021	% Pay	% Değişim 2020 - 2021	5 Yıllık Trend
							% büyüme
1	ABD	1.014,3	927,3	1.053,0	25,5	13,6	3,1
2	Birleşik Krallık	723,9	769,8	718,6	17,4	-6,7	8,5
3	Belçika	348,0	408,6	393,5	9,5	-3,7	8,6
4	Japonya	244,5	265,1	258,7	6,3	-2,4	3,6
5	Hong Kong	144,3	141,1	126,9	3,1	-10,1	5,8

6	Singapur	98,9	116,0	121,4	2,9	4,6	7,0
7	Lüksemburg	87,5	107,0	92,5	2,2	-13,5	6,0
8	Çin	80,6	81,2	91,8	2,1	13,0	3,5
9	Hollanda	88,9	84,2	87,4	2,0	3,8	2,3
10	Kanada	60,5	66,3	76,5	1,8	15,3	13,0
11	İsviçre	58,4	61,9	69,2	1,7	11,8	3,7
12	Yeni Zelanda	66,5	68,4	69,1	1,7	1,0	10,9
13	Almanya	50,6	47,7	50,0	1,2	4,8	2,0
14	Fransa	34,6	42,9	43,4	1,0	1,1	10,4
15	Bermuda	45,1	42,4	42,6	1,0	0,4	-0,6
16	İrlanda	29,9	37,6	40,1	0,7	6,4	10,6
17	Kore Cumhuriyeti	31,3	31,1	29,8	0,7	-4,1	4,0
18	Norveç	25,1	25,6	28,3	0,7	10,7	11,5
19	Hindistan	16,1	np (yayınlanm ayan veri)	27,8	0,7	-	-
20	Virgin Adaları	24,4	25,3	23,7	0,6	-6,4	0,1
	Bütün ülkeler	3.923,7	4.043,8	4.136,1	100	2,3	5,4

Kaynak: <https://www.dfat.gov.au/trade/resources/investment-statistics/statistics-on-who-invests-in-australia>

Avustralya'da Gerçekleşen Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyar AUD)

Ülke	2010	2019	2020	2020 Payı (%)	2019-20 değişim (%)	2010-20 bileşik yıllık büyüme oranı (%)
ABD	110,3	221,4	196,3	19,1	-11,4	5,9
Japonya	51,1	115,9	131,8	12,8	13,7	9,9
Birleşik Krallık	53,7	127,5	123,5	12,0	-3,2	8,7
Hollanda	27,6	56,6	52,8	5,1	-6,7	6,7
Kanada	14,9	46,1	46,2	4,5	0,1	12,0
Çin Halk Cumhuriyeti	12,9	46,9	44,3	4,3	-5,4	13,1
Singapur	18,7	36,2	39,9	3,9	10,4	7,9
Bermuda	7,5	41,9	39,9	3,9	-4,9	18,2
İngiliz Virgin Adaları	-	22,2	22,5	2,2	1,6	-
Almanya	16,8	23,1	21,7	2,1	-6,0	2,6
Hong Kong	6,6	17,3	16,8	1,6	-3,4	9,7
Malezya	3,7	14,7	13,6	1,3	-7,3	14,0
Fransa	13,0	12,7	12,1	1,2	-4,8	-0,7
İsviçre	20,9	11,6	11,6	1,1	0,0	-5,7
Lüksemburg	1,5	9,3	9,1	0,9	-2,9	20,0
Güney Kore	2,1	7,1	8,0	0,8	12,4	14,6
Diğer Ülkeler	158,1	233,0	236,6	23,0	1,5	4,1
Toplam Doğrudan Yatırım Stoku	519,3	1.043,6	1.026,6	100,0	-1,6	7,1
OECD	340,6	653,1	635,9	61,9	-2,6	6,4
APEC	231,0	517,1	508,7	49,6	-1,6	8,2
AB	80,2	117,0	112,3	10,9	-4,1	3,4
ASEAN	25,8	56,1	59,0	5,7	5,0	8,6
Doğrudan Yatırım Stoğunun GSMH'ya Oranı (%)	38,1	52,2	52,1			

Kaynak: Austrade, <https://www.austrade.gov.au/news/economic-analysis/who-invests-in-australia-analysing-2020-s-4-trillion-record-for-foreign-investment>

Avustralya'nın Yatırım Yaptığı Ülkeler (Milyar AUD)

Sıra	Ülke	2018	2019	2020	% Pay	% Değişim 2019 - 2020	5 Yıllık Trend
							% büyüme
1	ABD	837,5	870,2	1.113,8	33,5	28,0	10,1
2	Birleşik Krallık	540,3	628,0	537,5	16,2	-14,4	12,3
3	Japonya	139,6	108,4	128,4	3,9	18,5	1,7
4	Yeni Zelanda	132,7	126,3	114,4	3,4	-9,4	3,9
5	Kanada	82,7	94,4	95,1	2,9	0,8	18,1
6	Cayman Adaları	82,3	80,8	94,2	2,8	16,5	10,0
7	Almanya	98,6	88,2	77,4	2,3	-12,2	4,5
8	Çin	85,4	65,3	74,8	2,2	14,5	-2,7
9	Hong Kong	66,0	68,1	65,0	2,0	-4,6	6,7
10	Fransa	52,2	61,4	64,1	1,9	4,4	3,2
11	Singapur	84,2	63,1	61,9	1,9	-1,9	1,5
12	Hollanda	44,2	44,1	53,7	1,6	21,9	3,0
13	İrlanda	20,9	31,7	46,0	1,4	45,2	25,5
14	Bermuda	39,0	38,2	39,2	1,2	2,6	-1,8
15	İsviçre	33,7	30,2	34,8	1,0	15,1	6,2
16	Güney Kore	22,3	25,0	27,1	0,8	8,3	8,3
17	Papua Yeni Gine	17,1	17,2	24,8	0,7	44,6	3,9
18	Lüksemburg	19,4	19,0	20,2	0,6	6,1	1,4
19	Hindistan	19,8	15,3	19,9	0,6	30,3	11,4
20	Tayvan	16,8	15,4	19,9	0,6	28,7	26,2
	Tüm ülkeler	2.966,5	3.051,4	3,326,7	100.0	9,0	8,3

Kaynak: <https://www.dfat.gov.au/trade/resources/investment-statistics/statistics-on-where-australia-invests>

E. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

1. Faydalı Linkler

Avustralya Kamu İhale Sistemleri

EYALET	LİNK
Federal	https://www.tenders.gov.au/
New South Wales	https://tenders.nsw.gov.au/
Victoria	https://www.tenders.vic.gov.au/
Queensland	https://www.hpw.qld.gov.au/qtenders/
Tasmania	https://www.tenders.tas.gov.au/
Western Australia	https://www.tenders.wa.gov.au/watenders/index.do
South Australia	https://www.tenders.sa.gov.au/tenders/index.do
Australian Capital Territory (ACT)	https://tenders.act.gov.au

Avustralya'daki ilgili kurum ve kuruluşlara ait linkler aşağıda sunulmaktadır.

RESMİ KURUMLAR

Department of Foreign Affairs and Trade – DFAT

Adres : R.G. Casey Building John McEwen Crescent Barton ACT 0221
Tel : +61 2 6261 1111
Faks : +61 2 6261 3111
Web : www.dfat.gov.au

Department of Industry

Adres : Industry House 10 Binara Street Canberra ACT 2600
Tel : +61 2 6213 6000
Faks : +61 2 6213 7000
Web : www.industry.gov.au

The Treasury

Adres : Langton Crescent Parkes ACT 2600
Tel : +61 2 6263 2111
Faks : +61 2 6273 2614
Web : <http://www.treasury.gov.au/>

Foreign Investment Review Board

Tel : +61 2 6263 3795
E-posta : firbenquiries@treasury.gov.au
Web : <http://www.firb.gov.au/>

Department of Finance

Adres : King Edward Terrace Parkes ACT 2600
Tel : +61 2 6215 2222
Web : www.finance.gov.au

Australian Securities and Investments Commission (ASIC)

Tel : +61 3 5177 3988
Faks : +61 3 5177 3999
Web : www.asic.gov.au/

Australian Taxation Office

Tel : +61 2 6216 1111
Faks : +61 2 6216 2830
Web : www.ato.gov.au/

Austrade

E-posta : info@austrade.gov.au
Web : www.austrade.gov.au

Australian Government Business Portalı

Web : www.business.gov.au

İŞ DERNEKLERİ

MÜSİAD Melbourne

Adres : 2 Motto Drive Coolaroo VIC 3048
E-posta : jemalhasan@gmail.com
Web : <https://www.facebook.com/MusiadAu/>

MÜSİAD Sydney

Adres : Unit 2, 92 Bryant Street Padstow NSW 2211
E-posta : hasan.gencturk@musiadsydney.com
Web : <https://www.musiadsydney.com/>

Türkiye Avustralya İş Konseyi

Adres : Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu River Plaza Büyükdere Cad.
Bahar Sokak No: 13/9 Şişli İstanbul
Tel : +90 212 339 50 00
E-posta : asyapasifikbolgesi@deik.org.tr

Australian Chamber of Commerce and Industry

Adres : Industry House Level 3, 486 Albert Street East Melbourne VIC 3002
Tel : + 61 3 9668 9950
Faks : + 61 3 9668 9958
Web : <https://www.australianchamber.com.au/>

Australian Industry Group

Address : 20 Queens Road Melbourne VIC 3004
Tel : +61 3 9867 0111
Faks : +61 3 9867 0199
Web : <http://www.aigroup.com.au/contact>

2. Ulaşılabilir Hukuki ve Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler

KPMG

Tel : +61 2 9335 7000 (Sidney) / +61 3 9288 5555 (Melburn)
Web : <https://home.kpmg.com/au/en/home.html>

PWC

Tel : +61 2 8266 0000 (Sidney) / +61 3 8603 1000 (Melburn)
Web : <http://www.pwc.com.au/>

Deloitte

Tel : +61 2 9322 7000 (Sidney) / +61 3 9671 7000 (Melburn)
Web : <http://www2.deloitte.com/au/en.html>

Mazars

Tel : +61 2 9922 1166 (Sidney) / +61 3 8458 0000 (Melburn)
Web : <http://www.mazars.com.au/>

Türkçe Hizmet Veren Hukuk Büroları

A.U.M. LAWYERS

Ulaş Atilla METE

Address : Level 10.179 Queen Street, Melbourne 3000– Victoria
Posta Adresi : GPO Box 828 Melbourne, 3000 Victoria
Tel : +61 3 9252 2002
Faks : + 61 3 9642 2868
E-mail : attila@aumlawyers.com.au

Mohan Yıldız & Associates

Ali YILDIZ & Mohan YILDIZ

Adres : 409 Barry Road, Dallas VIC 3047
Cep : +61 413 838 065 & +61 412 407 369
Web : <http://www.mohanyildizlawyers.com.au/>

MCK Lawyers

M. Candan Koyuncu & Özenç Koyuncu

Adres : Level 3, 120 Sussex Street, Sydney NSW 2000
Tel : +61 2 8218 2140 / +61 2 8012 9801
Cep : +61 423 754 600
Fax : +61 2 8588 1203
E-posta : m.candan.koyuncu@mcklawyers.com.au
ozenc.koyuncu@mcklawyers.com.au
Web : www.mcklawyers.com.au

Atlas Legal – Irwin Chambers

Ataman ATLAS

Adres : Level 3 / 16 Irwin Street PERTH WA 6000
Tel : +61 8 9218 8024
Faks : +61 8 9218 8027
E-posta : aatlas@atlaslegal.com.au

Buller Mcleod PTY.

Adres : 25B Gladstone Park Drive, Gladstone Park VIC 3043
Tel : +61 3 9335 6166
Faks : +61 3 9335 6288

Can Karacan- Hutchison Lawyers

Adres : 37 Queen St. Auburn NSW 2144
Tel : +61 2 9643 5550
Faks : +61 2 9643 5553
E-posta : jkaracan@hutchisonlawyers.com.au

Demir Legal

Ecevit Demir

Adres : L1/2C Auburn Road Auburn NSW 2144
Tel : +61 2 9649 9333
Faks : +61 2 9649 9433

Sayan Association

Hakkı Sayan

Adres : Suite 2 Level 1 35-39 Auburn Road Auburn NSW 2144
Tel : +61 2 9646 4405

I & T Solicitors

İlknur Bayarı

Adres : Suite 4, 3-5 Station Road Auburn 2144 NSW
Tel : +61 2 9749 9544
E-posta : ilknur_bayari@bigpond.com

Türkçe Hizmet Veren Muhasebe Büroları

FKML Certified Practicing Accountants

Adres : 329 Sydney Rd, Brunswick VIC 3056
Tel : +61 3 9380 9500
Faks : +61 3 9380 9599
Web : www.fkml.com

Berk Accounting

Adres : 2 Roycliff Court Box Hill North, Victoria 3129
Tel : +61 3 9830 0553
Cep : +61 434 192 674
Yetkili Kişi : Nurten Berk
E-posta : info@berkaccounting.com.au
Web : www.berkaccounting.com.au

Gillon Group

Adres : 236-262 East Boundary Road, East Bentleigh VIC 3165
Tel : +61 3 9563 8120
Faks : +61 3 9563 7280
Cep : +61 412 720 350
E-posta : alan@gillongroup.com.au
Web : www.gillongroup.com.au

Hume Tax Services

Ekrem Fuldağlı

Adres : Level 1 Suite 2 357 Barry Rd Campbellfield VIC 3061
Tel : +61 3 9357 8877
Faks : +61 3 9357 7887
Web : www.humetax.com.au
E-posta : ekrem@humetax.com.au

Ideal Business Group

Altuğ Şanlı

Adres : Suite 1 26 McDonald St Mortlake NSW 2137
Tel : +61 2 8757 3720

Faks : +61 2 8765 9778
Web : www.idealbusinessgroup.com.au/
E-mail : altug@idealtax.com.au

Dessel Accounting Services

Yücel Dessel

Adres : Level 1 Suite 6 27 Hunter St Parramatta NSW 2150
Tel : +61 2 9689 2255
Faks : +61 3 9689 1154
Web : www.dessel.com.au
E-mail : info@dessel.com.au

Melbourne Tax Accountants

Canan Apak

Adres : Level 1/1063-1067 Pascoe Vale Rd. Broadmeadows VIC 3047
Tel : +61 3 9309 9779
Faks : +61 3 9309 2009
Web : www.mtaxa.com.au
E-mail : info@mtaxa.com.au

Assert Taxation Services

Sonia Oygur

Adres : 1a/1 Station Rd. Auburn NSW 2144
Tel : +61 2 9646 5566
Faks : +61 2 9643 1660
E-posta : sabrina@alect.com.au

Peregrine Taxation

Erkan Şahin

Adres : 7/315 Barry Rd. Campbellfield VIC 3061
Tel : +61 3 9357 0024
Web : www.peregrineaccountants.com.au

Türkçe Hizmet Veren Danışmanlık ve B2B Firması

Blink Group

Barış Atayman

Adres : Level 21, 320 Pitt Street Sydney NSW 2000
Tel : +61 487 202 210
Web : <http://www.blinkgroup.com.au/>
E-posta : baris@blinkgroup.com.au